

SLOGA, platforma NVO za razvoj, globalno učenje
in humanitarno pomoč

30. oktober 2020

Prispevek nevladnih organizacij k osnutku Smernice za vključevanje varovanja okolja v mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč Republike Slovenije

Na podlagi dne 16. oktobra 2020 prejetega osnutka »Smernice za vključevanje varovanja okolja v mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč Republike Slovenije« (v nadaljevanju: osnutek smernic) podajamo predloge, ki smo jih na platformi SLOGA pripravili v sodelovanju z zainteresiranimi nevladnimi razvojnimi organizacijami. Pri oblikovanju odziva so s komentarji in predlogi sodelovali društvo Focus, Inštitut Ekvilib, Slovenska Karitas, društvo Adra, Inštitut za Afriške študije in drugi zainteresirani.

Kot ključno ocenjujemo, da bi morale smernice jasno poudariti spodbujanje doseganja sinergičnih učinkov med varovanjem okolja, odpravljanjem revščine in zagotavljanjem enakih možnosti za najranljivejše skupine pri izvajanju programov in projektov v lokalnih skupnosti. Hkrati bi morale smernice zagotoviti, da slednje ne bodo predstavljale dodatnega prevelikega administrativnega bremena za izvajalce mednarodnega razvojnega sodelovanja, med tem, ko bi se morale smernice za področje nekaterih aspektov humanitarne pomoči uporabljati po presoji glede na nujnost intervencij na samem terenu.

Pohvalno se nam zdi, da se varovanje okolja in vpliv na okolje vključuje v mednarodno razvojno sodelovanje z uvedbo celovite ali poenostavljene ocene vplivov na okolje, glede na vsebino projektov. Pohvalno je, da se za vsebinsko različno osredotočene projekte uporablja različne kriterije, ki projektov ne smejo dodatno administrativno obremeniti. Ne glede na to pa poudarjamo, da bi morala biti ocena vplivov na okolje opravljena za vsak projekt ali program mednarodnega razvojnega sodelovanja Republike Slovenije in da projekti ali programi brez opravljene analize ali z negativnim vplivom ne bi smeli pridobiti sofinanciranja. Predlagamo, da se pri projektih in programih humanitarne pomoči ocena vplivov na okolje ne zahteva v prvi fazi hitrega odziva, medtem ko bi bilo potrebno opraviti vsaj poenostavljeno oceno vplivov na okolje za dejavnosti v drugi in tretji fazi humanitarne pomoči. V okviru smernic opažamo mešanje med konceptoma »varovanje okolja« in »vpliv na okolje«, hkrati pa se navaja, da projekti ne smejo škoditi ali slabšati situacije, pri čemer nevladne organizacije ocenjujemo, da bi projekti in programi mednarodnega razvojnega sodelovanja ter humanitarne pomoči Slovenije morali situacijo izboljševati. Dodatno želimo izpostaviti, da bi smernice morale eksplicitno navajati, da Republika Slovenija ne bo podpirala projektov, ki daljnoročno

spodbujajo ali razvijajo rabo fosilnih virov (skladno s Strategijo MRS in HP do leta 2030), projekti pa bi se morali izvajati v sodelovanju z lokalnimi partnerji, s čimer bi okrepili njihovo lokalno lastništvo. Prav tako je potrebno izpostaviti zagotavljanje skladnosti z nacionalnim akcijskim načrtom za spoštovanje človekovih pravic v gospodarstvu, ki zajema tudi pravico človeka do zdravega okolja, in je nastal z močno podporo Ministrstva za zunanje zadeve.

Ob tem, da zelo pozdravljamo, da osnutek Smernic prepoznava vlogo in odgovornost nevladnih organizacij na področju varovanja okolja, je s ciljem skladnega vključevanja varovanja okolja v mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarne pomoči Slovenije potrebno v Smernicah kot pomembne deležnike vključevanja varstva okolja **izpostaviti vse izvajalce**, poleg nevladnih organizacij in ustanov, še (in predvsem) zasebni ter javni sektor.

Smernice se po večini sklicujejo na projekte mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči Slovenije, zato predlagamo, da se dikcija dopolni tudi s **programi** mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči Slovenije.

V nadaljevanju posredujemo nekaj predlogov, ki bi po oceni sodelujočih nevladnih organizacij smernice dodatno izboljšali.

1. Osnutek smernic bi moral bolj jasno poudariti spodbujanje sinergij med koncepti varovanja okolja, odpravljanja revščine in zagotavljanja enakih možnosti;
2. Predlagamo, da se v smernicah bolj jasno poudari pomen delovanja v partnerstvu z lokalnimi organizacijami ob upoštevanju kulturnih in družbenih razlik;
3. Smernice bi bilo smiselno utemeljiti poleg okoljskih konvencij Združenih narodov in področnih zavez Evropske unije tudi na Pariški deklaraciji OECD o učinkovitosti mednarodnega razvojnega sodelovanja (MRS);
4. Predlagamo, da se v Smernicah bolj izpostavi naslednje povezave:
 - povezanost in vpliv okolja na MRS, in sicer z vidika pomena delovanja globalnega ekosistema za vsa živa bitja;
 - močno odvisnost nekaterih partnerskih držav v razvoju od prihodkov od prodaje naravnih virov, na katere pa imajo okoljske spremembe velike negativne posledice;
 - pomen negativnih okoljskih sprememb na najranljivejše družbene sloje;
 - vpliv negativnih okoljskih sprememb na poslabševanje demokratičnosti upravljanja države;
 - vpliv okoljskih težav na možnost poslabšanja varnostnih tveganj na posameznem področju, pri čemer gre še posebej izpostaviti podnebne spremembe, ki povzročajo številne prisilne migracije v posameznih partnerskih državah v obliki okoljskih oziroma podnebnih beguncev (najpogosteje v drugo regijo znotraj države ali v sosednje države), posledično pa dodatne pritiske na že tako omejene vire nove regije ali države gostiteljice.
5. Smernice bi lahko bolj poudarile spodbujanje lokalne so-odgovornosti za upravljanje z naravnimi viri ter njihovo promocijo na področju varstva okolja;

6. Smernice naj tudi spodbujajo uporabo lokalnih materialov in podporo lokalnemu gospodarstvu;
7. Smernice bi morale spodbujati uporabo lokalnega znanja in primerov dobrih praks ob upoštevanju mednarodnih standardov na področju varstva okolja, hkrati pa spodbujati tudi prenos dobrih praks in znanja iz tujine na okolju prijazen način;
8. Pri podpoglavju 5.2 »Seznam kazalnikov« bi bilo smotrno pojasniti, za katere deležnike **kazalniki** veljajo – za Ministrstvo za zunanje zadeve ali za vse izvajalce programov in projektov mednarodnega razvojnega sodelovanja ter humanitarne pomoči Slovenije;
9. Predlagamo tudi, da se določi krajše obdobje dveh let, v okviru katerega se bo izvedel pregled učinkovitosti Smernic in pripravilo predlog njihove morebitne nadgradnje.
10. Predlagamo, da se v Smernicah ne uporablja izraz "države v razvoju", temveč "države globalnega juga".

Zelo pomembno je, da se tudi v teh smernicah poudari, da se bodo sredstva za dejavnosti, ki se bodo financirale na področju podnebnih sprememb iz Podnebnega sklada, poročala kot dodatna sredstva k sredstvom, namenjenim uradni razvojni pomoči.

Predlogi dopolnitev besedila posameznih sklopov osnutka Smernic

K "1. Uvod":

- 1. odstavek: predlagamo dopolnitev s poudarki iz točk 1-7.
- 3. odstavek: predlagamo dopolnitev, da se vstavi poved za "...in presečno temo.", ki se glasi: "Izpostaviti je treba zagotavljanje skladnosti z nacionalnim akcijskim načrtom za spoštovanje človekovih pravic v gospodarstvu, ki zajema tudi pravico človeka do zdravega okolja."
- 5. odstavek: predlagamo dopolnitev, da se izpišejo Rio konvencije ter doda referenca vsaj še na Pariško deklaracijo o učinkovitosti pomoči (Paris declaration on Aid Effectiveness).
- 5. odstavek: predlagamo spremembo povedi "Številni globalni dogovori vključujejo tudi finančne zaveze razvitega sveta glede financiranja ukrepov v državah v razvoju." Predlagana sprememba se glasi: "Številni globalni dogovori vključujejo tudi finančne zaveze držav globalnega severa glede financiranja ukrepov v državah globalnega juga." To poimenovanje je treba konsistentno uporabiti skozi celotno besedilo Smernic.

K "2.1 Cilj"

- 1. odstavek: predlagamo nadomestitev besede poročanje z besedo spremljanje, tako da se poved glasi: "Cilj smernic je sistematično vključevanje varovanja okolja v načrtovanje, izvajanje, spremljanje in evalvacijo aktivnosti mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči Slovenije."
- 2. odstavek: predlagamo spremembo druge povedi, tako da se glasi: "Namen je zagotoviti integracijo varovanja okolja v procese delovanja, presojanja in odločanja financerjev mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči, v aktivnosti vseh izvajalcev projektov ter programov mednarodnega razvojnega

sodelovanja in humanitarne pomoči Slovenije, ter zagotoviti učinkovito promocijo varovanja okolja preko delovanja v multilateralnih povezavah."

K "2.2 Cilj"

- 1. odstavek, 3. alineja: na koncu prve povedi se doda naslednja dopolnitev: "Za vključevanje varovanja okolja v razvojno sodelovanje in humanitarne pomoči so nujni posebni ukrepi učinkovite in trajnostne rabe naravnih virov."

K "2.3 Ukrepi"

- 1. odstavek, 3. alineja: za 3. alinejo se doda nova alineja, ki se glasi: "Sredstva za dejavnosti, ki se bodo financirale na področju podnebnih sprememb iz Podnebnega sklada, se bodo poročala kot dodatna sredstva k sredstvom, namenjenim uradni razvojni pomoči."
- 2. odstavek, druga poved se spremeni tako, da se glasi: "Smernice izvajajo vsi razvojni deležniki: resorji, to so ministrstva in vladne službe, ki so lahko (so)financerji ali izvajalci dejavnosti, med temi nevladne organizacije, ustanove, zasebni sektor ter drugi subjekti, ki so vključeni v dejavnosti mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči Slovenije."
- 3. odstavek, prva poved se dopolni tako, da se glasi: "Ob tem, da aktivnosti vseh izvajalcev programov in projektov mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči Slovenije prispevajo h krepitvi presečnega vključevanja varovanja okolja, imajo posebno vlogo pri spodbujanju ukrepov varovanja okolja vsi deležniki: nevladne organizacije, ustanove, zasebni in javni sektor, ki se lahko okoljskim izzivom v sodelovanju z lokalnimi partnerji in s ciljno populacijo na terenu posvečajo v vseh fazah aktivnosti in projektov."

K "Ukrepi na nacionalni ravni"

- 1. Prva alineja se dopolni tako, da se glasi: "Vsi izvajalci (nevladne organizacije, ustanove, zasebni in javni sektor) projektov in programov mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči Slovenije si bodo prizadevali vključeval[t]i varovanje okolja v vse svoje razvojne aktivnosti."
- 2. Druga alineja se dopolni tako, da se glasi: "Financerji razvojnega sodelovanja bodo vključevanje varovanja okolja v projekte krepili tudi preko izvedbe rednih letnih javnih razpisov za (so)financiranje projektov."
- 3. alineja se dopolni tako, da se glasi: "Ocena vpliva na okolje bo obvezni sestavni del prijave in ocene predlogov projektov in programov mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči. Projekt ali program z negativno oceno vpliva na okolje ne more pridobiti (so)financiranja v okviru mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči Slovenije."
- 4. Osma alineja se dopolni tako, da se glasi: "Pri načrtovanju humanitarnega odziva na naravne in druge nesreče si bo Ministrstvo za zunanje zadeve prizadevalo za vključitev okoljskih vidikov v analizo humanitarnih potreb pri čemer aktivnosti zagotavljanja mednarodne reševalne pomoči v primeru nenadnih humanitarnih potreb, ki zahtevajo hiter odziv, ocena vplivov na okolje ni potrebna. Za aktivnosti druge in tretje faze humanitarne pomoči se opravi prilagojena ocena vpliva na okolje glede na

možnosti. Ministrstvo bo k temu spodbujajo tudi druge akterje, ki zagotavljajo humanitarni odziv, na nacionalni in mednarodni ravni."

- 5. Deseta alineja se dopolni tako, da se glasi: "Ministrstvo za zunanje zadeve kot nacionalni koordinator v letno poročanje o aktivnostih in projektih s področja mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči Slovenije vključuje poročanje o vključevanju vidika varovanja okolja v aktivnosti, ki jih izvaja v partnerskih državah in o njihovih vplivih na okolje."
- 6. Dvanajsta alineja se dopolni tako, da se glasi: "Ministrstvo za zunanje zadeve bo kot nacionalni koordinator izvajalo periodične evalvacije projektov z vidika vplivov na okolje in k temu spodbujalo tudi druge financerje."

K "3. Vključevanje varovanja okolja v aktivnosti mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči"

- 1. odstavek: prva poved se dopolni tako, da se glasi: "SMRSHP določa, da naj bi Slovenija do leta 2030 namenila vsaj 60 % dvostranske programske razvojne pomoči partnerskim državam za aktivnosti, ki vključujejo varovanje okolja ter najmanj 40 % za podnebne ukrepe, ki so dodatna sredstva k sredstvom za podnebno ukrepanje."

K "3.2. Varovanje okolja kot cilj projekta ali programa mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči"

- 1. V tem podpoglavju so navedeni samo ukrepi s področja varovanja voda. Zato jih je potrebno smiselno nadgraditi z navedbami ukrepov s področja učinkovite in trajnostne rabe naravnih virov, krožnega gospodarstva in podnebnih sprememb. Lahko bi navedli naslednje vsebine:

"s področja gospodarske infrastrukture in storitev:

(i) infrastrukturni projekti z elementi zaščite in urejanja okolja,

(ii) trajnostna raba energetskega virov (obnovljivi viri energije), zmanjševanje rabe energije;

produkcijski sektor:

(i) trajnostna raba kmetijskih in vodnih površin (trajnostno kmetijstvo, ki vključuje 'zdravo okolje', ekonomsko donosnost in družbeno ter ekonomsko enakopravnost)

(ii) programi za boljše upravljanje z gozdovi ter zmanjševanje krčenja gozdov in degradacije tal,

(iii) trajnostno ravnanje z morskimi viri,

(iv) uvajanje in spodbujanje bolj čistih in učinkovitih proizvodnih procesov,

(v) zmanjševanje onesnaževanja tal, vode in zraka (npr. filtri),

(vi) zviševanje energetske učinkovitosti v industriji,

(vii) trajnostna turistična raba občutljivih naravnih območij"

in podobno.

- 2. V drugi, tretji in četrti alineji, se v povedi doda besedi "ali programi", tako da se začetki glasijo "Projekti ali programi...".

K "4. Ocena vplivov na okolje"

- 1. odstavek: predlagamo spremembo prve povedi: "Ocena vpliva na okolje je namenjena opredelitvi stanja in potreb z vidika varovanja okolja ter predvideva vpliv projekta na varovanje okolje: ali torej prispeva ali ne prispeva k varovanju okolja oziroma ne dela nobene škode okolju."
- 1. odstavek: tretja poved se spremeni tako, da se glasi: "Oceno vpliva na okolje je treba opraviti za vse projekte in druge oblike razvojnih in humanitarnih aktivnosti v vrednosti nad 100.000 EUR[5], pri čemer je pri aktivnostih zagotavljanja mednarodne reševalne pomoči v primeru nenadnih humanitarnih potreb, ki zahtevajo hiter odziv, opravljena prilagojena ocena vpliva na varovanje okolja glede na možnosti. Projekti ali programi brez opravljene analize ali z negativnim vplivom ne morejo pridobiti sofinanciranja." Dodatna opomba: Pri končni določitvi mejne vrednosti za obvezno izvajanje ocene vplivov na okolje je potrebno upoštevati stroške in koristi same izvedbe ocene.
- 1. odstavek: na koncu se doda nova poved, ki se glasi: "Pripravljalec projekta/programa zagotovi vključevanje lokalnih organizacij k izvedbi ocene vpliva na okolje."
- 2. odstavek in naprej: pri vsaki referenci na projekt se doda "/program" v primernem sklonu.
- 5. odstavek: K naboru vprašanj za "Načrtovanje: ocena vplivov na okolje" se na koncu doda vprašanje, ki se glasi: "Kateri ukrepi so načrtovani za odpravo teh tveganj?"
- 6. odstavek: K naboru vprašanj za "Oblikovanje in izvajanje: vključevanje ocene v oblikovanje projekta ali programa", se na koncu doda vprašanje: "Če ne, na kakšen način so vključili strokovnjake, ki to zagotavljajo?"

K "5.3 Letni pregled, večletna podrobnejša ocena in evalvacija"

- 1. odstavek: druga poved se dopolni tako, da se glasi: "Letno poročilo vsebuje najmanj informacijo o stanju in oceno gibanja deleža programske uradne razvojne pomoči, ki naslavlja varovanje okolja in podnebne ukrepe ter opis vplivov na okolje poročanih projektov in programov."
- 3. odstavek: prva poved se dopolni tako, da se glasi: "Z namenom izboljšati prihodnje politike, programe in projekte mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči se v skladu z evalvacijsko politiko mednarodnega razvojnega sodelovanja Slovenije[6] v okviru evalvacij preučuje tudi vključevanje varovanja okolja in vplive na okolje."
- 3. odstavek: tretja poved se dopolni tako, da se glasi: "Vključevanje varovanja okolja in vpliva na okolje in podnebne spremembe bo predmet dvoletnih vmesnih evalvacij, hkrati pa tudi evalvacij izvajanja SMRSHP RS v letih 2023, 2027 in 2031."

K "Glosar"-ju

- H geslu "Trajnostni razvoj" se doda poved, tako da se geslo glasi: "TRAJNOSTNI RAZVOJ: Trajnostni razvoj je razvoj, ki ustreza potrebam sedanjosti, ne da bi pri tem ogrozil možnosti prihodnjih generacij, da zadovoljijo svoje lastne potrebe. Vključuje tako vidike okolja, kot tudi družbe in ekonomije."

Za dodatna pojasnila smo vam na voljo na spodnjih kontaktih. V pričakovanju, da boste naše predloge lahko v čim večji meri upoštevali, vas lepo pozdravljamo.

S spoštovanjem,

Albin Keuc
direktor platforme SLOGA

Metelkova 6
1000 Ljubljana
Slovenija
info@sloga-platform.org
01 434 44 02
040 204 464

www.sloga-platform.org
www.tuditi.si
www.skladnost-politik.si
www.globalni-cilji.si